

بررسی و مقایسه وضعیت تحصیلی دانشجویان قهرمان با دانشجویان عادی دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی^۱

دکتر محمدحسین علیزاده - دکتر احمد فوخی

استادیار دانشگاه تهران - استادیار دانشگاه تهران

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی وضعیت تحصیلی قهرمانان تیم‌های ملی کشور است که بدون شرکت در آزمون سراسری وارد دانشکده‌های تربیت بدنی کشور می‌شوند. در این تحقیق، وضعیت تحصیلی ۱۰۳ قهرمان مرد از مجموع ۲۳۹ نفر معرفی شده به دانشکده‌ها با ۱۰۳ دانشجوی عادی مقایسه و اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از روش‌های مناسب آمار توصیفی و آمار استنباطی تجزیه و تحلیل شد.

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که معدل کل دانشجویان قهرمان (۱۳/۸۸) با دانشجویان عادی (۱۴/۶۶) تفاوت معنی‌داری دارد. معدل درسی دانشجویان عادی بهتر از قهرمانان است ($P < 0.05$)، در بررسی دروس عملی، به‌رغم این اندیشه که وضعیت قهرمانان در دروس عملی به مراتب بهتر از سایر دانشجویان است، تفاوت معنی‌داری میان معدل دروس عملی این دو گروه مشاهده نشد ($P > 0.05$)، اما در دروس عمومی، پایه، نظری، اختصاصی و اختیاری تفاوت معنی‌داری بین دو گروه مشاهده شد. دانشجویان عادی وضعیت بهتری از قهرمانان داشتند، هر چند که تفاوت این دو گروه در دروس تربیتی معنی‌دار نبود. براساس یافته‌های این تحقیق می‌توان اظهار داشت که به‌طور کلی وضعیت

تحصیلی دانشجویان عادی بهتر از قهرمانان است. واژه‌های کلیدی: قهرمانان، دانشجویان، وضعیت تحصیلی، تربیت بدنی، آموزش عالی

مقدمه

ایجاد انگیزه در جوانان برای پرداختن به ورزش با هدف سالم‌سازی تن و روان، که در حقیقت زمینه‌ای برای سالم‌سازی جامعه و نسل آینده است، از شیوه‌های بسیار مهم و چشمگیر در توسعه ورزش محسوب می‌شود. در این میان، قهرمانان تیم‌های ملی به دلیل برخورداری از مقبولیت اجتماعی، به‌ویژه در بین جوانان، الگوهای خوبی برای ایجاد چنین انگیزه‌ای هستند. اعضای این امتیاز با هدف تشویق جوانان و قدردانی از زحمات طاقت‌فرسای ورزشکاران در کسب مقام‌های بین‌المللی ورزشی از یک سو و حضور الگوهای عملی موفق برای تشویق سایر دانشجویان تربیت بدنی از سوی دیگر بوده است. همچنین به نظر می‌رسد که همراه نمودن تجربه‌های والای قهرمانی در سطوح جهانی با یافته‌های جدید عملی زمینه‌های لازم را برای ارتقای توانمندی‌های قهرمانان فراهم خواهد کرد. براساس چنین باوری و بنابر پیشنهاد کمیته ملی المپیک ایران، شورای عالی انقلاب فرهنگی در یکصد و شصتین جلسه مورخه ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ طرح پذیرش قهرمانان ملی را در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تصویب نمود. مطابق بند اول طرح، قهرمانان اول تا سوم مسابقات قهرمانی المپیک جهانی و آسیایی و قهرمانان مسابقات مختلف جهانی و آسیایی می‌توانند بدون شرکت در آزمون ورودی در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی در مقطع کارشناسی به تحصیل مشغول شوند. در این پژوهش، وضعیت تحصیلی دانشجویان قهرمانی که در قالب طرح مذکور به دانشکده‌های تربیت بدنی سراسر کشور راه یافته‌اند بررسی شده است.

روش تحقیق

جامعه آماری این تحقیق کلیه دانشجویان قهرمانی بودند که از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۸ از طریق کمیته ملی المپیک به دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی سراسر کشور راه یافتند. به منظور ارزیابی بهتر موقعیت تحصیلی جامعه آماری، تنها آن دسته از دانشجویان قهرمان

انتخاب شدند که فارغ التحصیل با حداقل ۶۰ و واحد درسی را نگذرانده بودند که در این میان ۱۰۳ نفر از مجموع ۲۳۹ نفر برگزیده شدند. تحقیق حاضر دارای دو جامعه آماری بود. نخستین جامعه را دانشجویان قهرمان تشکیل می دادند و دومین جامعه، همان تعداد دانشجویان عادی تربیت بدنی بودند که به روش تصادفی طبقه‌ای و از میان ورودی‌های سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۵ (از هر سال ۵ دانشجو) از دانشگاه‌های محل تحصیل قهرمانان^۱ انتخاب شدند.

برای جمع‌آوری اطلاعات تحصیلی، پرسشنامه آموزشی (محقق ساخته) تهیه شد که در آن کلیه اطلاعات مربوط به دروس دانشجویان تربیت بدنی از قبیل دروس عمومی، پایه، اختصاصی (عملی و نظری)، تربیتی و دروس انتخابی درج گردید سپس با استفاده از روش آمار توصیفی (میانگین و درصد) و آمار استنباطی (آزمون تی) یافته‌های تحقیق تجزیه و تحلیل و نتایج در جداول و نمودارهای مناسب ارائه شد.

یافته‌های تحقیق

جدول ۱ نشان می‌دهد که معدل کل، معدل دروس پایه و عمومی دانشجویان عادی تفاوت معنی‌داری با دانشجویان قهرمان ندارند. اما میان معدل دروس عملی، نظری، اختیاری و پیش‌نیاز و تربیتی دو گروه تفاوت معنی‌داری میان این دو گروه مشاهده شد.

بحث و نتیجه‌گیری

ورود قهرمانان به دانشگاه‌ها بدون شرکت در آزمون سراسری به منظور تسهولت از زحمات مرارت‌بار آنان در کسب مقام‌های پر افتخار جهانی و تشویق جوانان کشور به شرکت بیشتر در فعالیت‌های ورزشی است. در پرتو حضور قهرمانان در دانشگاه‌ها امکان دستیابی آنان به دانش روز تربیت بدنی و علوم ورزشی فراهم می‌شود تا از این طریق فرصت‌های

۱- دانشگاه‌های محل تحصیل دانشجویان قهرمان عبارتند از: دانشگاه‌های قزوین، مشهد، تبریز -

جدول ۱ میانگین، انحراف معیار و سطح معنی داری دروس مختلف دانشجویان
قهرمان و غیر قهرمان دانشکده های تربیت بدنی

شرح	میانگین نمرات و انحراف استاندارد دانشجویان قهرمان	میانگین نمرات و انحراف استاندارد دانشجویان عادی	سطح معنی داری ($P < 0/05$)
دروس پیش نیاز	۱۲/۲۸ ± ۱/۵۲	۱۲/۶۱ ± ۱/۹۶	*
دروس تربیتی	۱۴/۵۴ ± ۱/۱۷	۱۴/۹۸ ± ۱/۲۶	*
دروس پایه	۱۳/۲۴ ± ۱/۴۱	۱۴/۲۷ ± ۲	**
دروس عمومی	۱۳/۶۵ ± ۱/۴۴	۱۴/۷۸ ± ۱/۷۱	**
دروس عملی	۱۵/۵۶ ± ۱/۱۲	۱۵/۷۵ ± ۱/۱۸	*
دروس نظری	۱۳/۵۰ ± ۱/۰۶	۱۴/۵۷ ± ۱/۴۲	*
دروس اختیاری	۱۵/۲۹ ± ۱/۸۷	۱۵/۹۷ ± ۱/۷۰	*
معدل کل	۱۳/۸۸	۱۴/۶۶	**

** معنی دار

مطلوب تری برای خدمت آگاهانه قهرمانان به جامعه پیش آید. همچنان که سایر دانشجویان نیز فرصت بهره مندی بیشتری از حضور قهرمانان، که الگوی عملی برجسته ای هستند، به دست می آورند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

بر اساس نتایج به دست آمده از این پژوهش، میان معدل کل دانشجویان قهرمان و دانشجویان عادی تفاوت معنی داری وجود دارد ($P < 0/05$). با آنکه معدل کل دانشجویان عادی نیز چندان مناسب نبود (۱۴/۶۶)، اما در مقایسه با معدل کل دانشجویان قهرمان (۱۳/۸۸) وضعیت بهتری داشت (نمودار ۱). در بررسی دقیق تر عملکرد تحصیلی دانشجویان قهرمان، در مقایسه با دانشجویان عادی نیز چنین تفاوتی مشاهده شد و به طور کلی دانشجویان عادی وضعیت تحصیلی بهتری نسبت به دانشجویان قهرمان داشتند. برای مثال، معدل دانشجویان قهرمان در دروس عمومی و پایه از دانشجویان عادی پایین تر و تفاوت معنی داری میان این دو گروه مشاهده شد ($P < 0/05$).

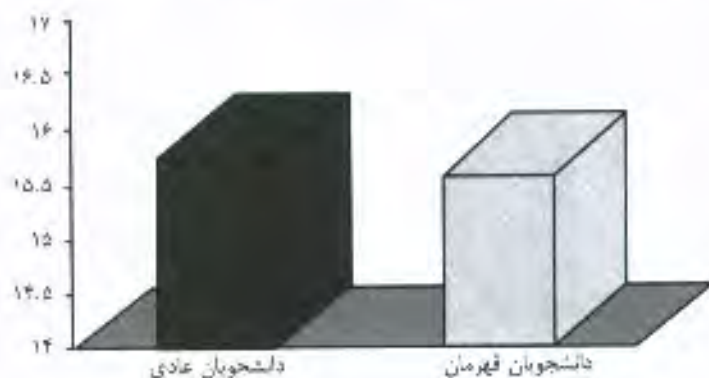
تفاوت معدل دانشجویان قهرمان با دانشجویان عادی اندیشه تضاد میان شرکت در

فعالیت‌های ورزشی و موفقیت‌های تحصیلی را بیش از پیش قوت می‌بخشد. از نظر والدین، شرکت در فعالیت‌های ورزشی، به‌ویژه در سطوح قهرمانی، مستلزم صرف وقت زیادی از سوی دانش‌آموزان و دانشجویان است و شاید از نظر آن‌ها موفقیت ورزشی در مقایسه با موفقیت‌های غیر ورزشی چندان ارزشمند نباشد. در این خصوص، برخی از پژوهشگران گزارشی کرده‌اند که مسئولان آموزشی و والدین نسبت به فعالیت‌های ورزشی دانشجویان، به‌ویژه در سطوح قهرمانی، به‌دلیل صرف وقت زیاد انگیزش مثبتی ندارند. ریسک ورزش قهرمانی نیازمند صرف وقت زیادی است و همین امر مایع از پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌شود.

به نظر می‌رسد که نتایج حاصل از این پژوهش نیز این فکر را تأیید می‌کند. علت عمده ضعف تحصیلی دانشجویان قهرمان را باید در عدم حضور مستمر آنان در دانشگاه به دلیل شرکت در اردوهای بلندمدت و مسابقات ورزشی داخل و خارج از کشور دانست. این عاملی موجب می‌شود تا دانشجویان نتوانند در اکثر اوقات آموزشی سال تحصیلی همچون سایرین در کلاس‌های درسی حضور یابند و در نتیجه با افت تحصیلی مواجه می‌شوند. نویسنده و همکاران (۴) تحقیقی با عنوان بررسی وضعیت تحصیلی ورزشکاران شرکت‌کننده در چهارمین المپιάد قهرمانی ورزشی دانش‌آموزان دختران انجام دادند. در این تحقیق،

در کلاس های درس حضور یابند و در نتیجه با افت تحصیلی مواجه می شوند. نوابی نژاد و همکاران (۲) تحقیقی با عنوان بررسی وضعیت تحصیلی ورزشکاران شرکت کننده در چهارمین المپیاد فرهنگی ورزشی دانش آموزان دختر انجام دادند. در این تحقیق، پژوهشگران موفقیت تحصیلی ورزشکاران دانش آموز را ارزیابی نمودند. نتایج به دست آمده نشان داد که میانگین معدل دانش آموزان ورزشکار مقطع راهنمایی و متوسطه نسبت به سال گذشته افت چندانی نداشت و دانش آموزان نیز از عملکرد تحصیلی خود راضی بودند. به نظر می رسد که اگر محققان، دانش آموزان ورزشکار را با گروه همسان غیر ورزشکار مقایسه می نمودند سیمای بهتری را از تأثیر فعالیت های ورزشی در موفقیت های تحصیلی دانش آموزان ارائه می کردند. با توجه به تأثیر فعالیت های ورزشی بر فعالیت های آموزشی، به نظر می رسد که فرهنگیان از توانمندی های خاص حرکتی یا هوشی بهره مندند و تنها مطالعات یا تلاش های افرادی موجب موفقیت آنان نمی شود. به بیان دیگر، شاید موفقیت نسبی دانشجویان فرهنگیان به رغم حضور غیر مستمر آنان در کلاس های آموزشی به دلیل تأثیر توانمندی های حرکتی بر پیشرفت تحصیلی آنان باشد. در این خصوص، نتایج تحقیق سلیمانی (۴) نشان می دهد که میان توانمندی های حرکتی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ارتباط نزدیکی وجود دارد. اما یافته های محققانی مانند سلامت پیش و شیردل (۳) حکایت از عدم ارتباط معنی دار میان دو متغیره آمادگی های حرکتی و پیشرفت تحصیلی دارد و نتایج

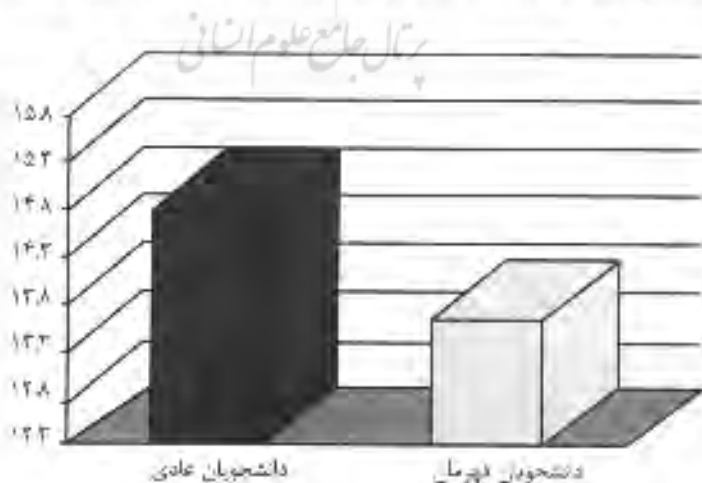

نمودار ۲ میانگین نمرات دروس عملی دانشجویان فرهنگیان و عادی

تحقیق دیگری نیز نشان می‌دهد که در این رابطه حتی میان ورزشکاران رشته‌های انفرادی و گروهی تفاوت معنی‌داری مشاهده نمی‌شود (۳). بنابراین با توجه به نتایج متفاوت ناشی از تحقیقات مختلف نمی‌توان به‌طور قاطع در این خصوص اظهار نظر کرد و بری اتخاذ تصمیم اصولی باید مطالعات بیشتر و گسترده‌تری در این زمینه به‌عمل آورد تا با براساس یافته‌های متقن نسبت به رابطه یا عدم رابطه میان موفقیت تحصیلی دانشجویان یا دانش‌آموزان قهرمان اظهار نظر نمود.

همان‌گونه که اشاره شد یکی از اهداف مهم طرح ورود قهرمانان به دانشگاه‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی ممارست دانشجویان قهرمان با سایر دانشجویان در طول سال‌های تحصیل به‌منظور استفاده بیشتر دانشجویان عادی از قهرمانان است. در حال حاضر به‌دلیل شرکت منتفع قهرمانان در آموزش‌های دانشگاهی نه تنها امکان چنین ممارستی فراهم نشده بلکه حضور غیر مستقیم قهرمانان، موضوع آموزش‌های پیوسته دانشگاهی و ادامه تحصیل آنان را نیز دچار اختلال نموده است. بنابراین جا دارد تا به شکلی خاص موضوع آموزش و راه‌های تحقق آن برای دانشجویان قهرمان که به‌دلیل حضور در مسابقات یا اردوها از آن محروم شده‌اند، بازنگری شود.

برای شناسایی بهتر عوامل تأثیرگذار بر تحصیل دانشجویان باید نقش عوامل دیگر را که

اثری عمیق و تعیین کننده در موفقیت‌های تحصیلی قهرمانان دارد مورد توجه قرار داد. برای مثال ممکن است یکی از علل ضعف درسی و پایین بودن معدل دانشجویان تربیت‌بدنی (قهرمان و غیر قهرمان) نامتناسب بودن آموخته‌های دوران تحصیل در دبیرستان با نیازهای تحصیلی رشته تربیت‌بدنی باشد. تربیت‌بدنی و علوم ورزشی دانشی است که از حوزه علوم مختلف تغذیه می‌کند. بخش مهمی از دانش این رشته، در علوم زیستی و برخی دیگر در علوم پایه نظیر ریاضی، شیمی و فیزیک ریشه دارد. با نگاهی به رشته‌های تحصیلی دانشجویان شاغل به تحصیل در این رشته در می‌یابیم که غالب پذیرفته‌شدگان از رشته‌های علوم انسانی هستند. به همین دلیل، پذیرفته‌شدگان تربیت‌بدنی با مباحث مورد نظر آشنایی کافی نداشته و در طی دوران تحصیل پیوسته از مشکل ناهماهنگ بودن آموخته‌های خود در دوران دبیرستان با دروس رشته تحصیلی در دانشگاه شکایت دارند. از این رو، نباید تنها عامل اثرگذار بر موفقیت‌های تحصیلی دانشجویان قهرمان را صرف وقت زیاد تلفی نمود و به تأثیر سایر عوامل نیز باید توجه کافی مبذول داشت.

از اهداف مهم دیگر طرح ورود قهرمان به دانشگاه‌ها، تأثیر حضور قهرمانان در کلاس‌های دروس عملی و بهره‌مندی سایر دانشجویان از طریق مشاهده و ممارست با آنان به عنوان الگوهای موفق ورزشی است. همان‌گونه که قبلاً نیز ذکر شد، شرکت دانشجویان

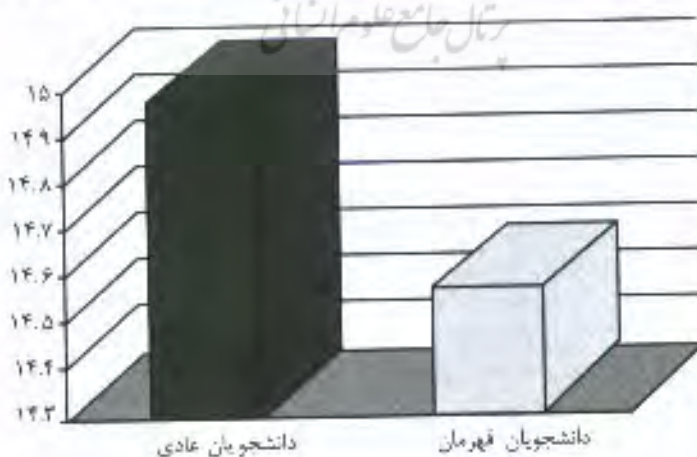
قهرمان در اردوهای مستمر امکان سمارت سایر دانشجویان را با آنان ناممکن ساخته است از این رو دستیابی به هدف مذکور نیازمند بررسی بیشتری است.

از سوی دیگر، نتایج به دست آمده از نمرات دروس عملی، که بخش اعظمی از دروس رشته تربیت بدنی را به خود اختصاص می دهد؛ نشان داد که میان معدل دروس عملی دانشجویان قهرمان و دانشجویان عادی تفاوت معنی داری به چشم نمی خورد (P < 0/05) به بیان دیگر، معدل نمرات دانشجویان عادی و دانشجویان قهرمان در دروس عملی تفاوت چندانی ندارند، حال آنکه در نگاه نخست این گونه به نظر می رسد که دانشجویان قهرمان بایستی برتری های چشمگیری در دروس عملی نسبت به سایر دانشجویان داشته باشند. شاید یکی از دلایل عدم تفاوت میان این دو گروه انزام دانشجویان قهرمان به شرکت در رشته های مختلف ورزشی و کسب نمرات قبولی در تمامی دروس عملی است. اگرچه دانشجویان قهرمان در یک رشته ورزشی سرآمد دیگران هستند و نمونه های موفق به شمار نمی روند، اما نتایج بیانگر آن است که موفقیت در یک رشته ورزشی به مفهوم کسب موفقیت در سایر رشته های عملی نخواهد بود. زیرا روی صرف نظر از موفقیت در رشته تخصصی عملی، قهرمانان در سایر دروس عملی برتری خاصی نسبت به دانشجویان عادی نداشته و موفقیت آنان در گروه نداشتن بیشتر آنان خواهد بودانی و مطالعات فرسنگی

در همین رابطه، باید به مشکلات و موانع اجرای طرح حاضر نیز توجه کافی نمود. براساس نتایج مطالعه به عمل آمده از سوی کمیته ملی المپیک، غالب دانشجویان قهرمان در دانشگاه‌های تهران مشغول به تحصیل هستند و اکثر آنان علاقه چندانی به حضور در دانشگاه‌های شهرستان ندارند (۱). تمرکز قهرمانان در دانشگاه‌های تهران که از جاذبه بیشتر، امکان حضور آنان در اردوهای تیم ملی، امکانات بیشتر تمرینی و استفاده از مربیان بهتر برخوردارند موجب شده تا دانشگاه‌های دیگر از وجود آنان بی‌بهره بمانند. از این رو نیاز است تا با اختصاص سهمیه یا اتخاذ شیوه‌های دیگر قهرمانان را تشویق نمود تا در دانشگاه‌های محل سکونت خود ادامه تحصیل دهند.

علاوه بر موارد فوق، برای موفقیت هر چه بیشتر این طرح باید به نکات دیگری نیز توجه کافی شود. براساس پژوهشی که واحد آموزشی کمیته المپیک انجام داده است (۱) قهرمانان رشته‌های انفرادی مانند کشتی، وزن‌برداری، کاراته و تکواندو امکان بیشتری برای ادامه تحصیل در رشته تربیت بدنی دارند، حال آنکه ورزشکاران رشته‌های اجتماعی از امکان کمتری بهره‌مندند. حتی در برخی از رشته‌های انفرادی مانند شنا امکان ورود قهرمانان به دانشگاه‌ها به دلیل ضعف فنی این رشته در کشور وجود ندارد. بنابراین به رغم وجود ورزشکاران با توانایی‌های عملی مناسب به دلیل ضعف موجود در برخی از رشته‌های

اجتماعی و انفرادی، این ورزشکاران نمی‌توانند از امتیاز مذکور بهره‌مند شوند. شاید یکی از راه‌های حضور موفق کلیه ورزشکاران نهم‌مان در رشته‌های مختلف انفرادی و اجتماعی در فرایند تحصیلات عالی، به‌ویژه تحصیلات تکمیلی، شرکت آن‌ها در استیوهای قهرمانی مربوط به رشته ورزشی خود باشد تا از این طریق ضمن کسب دانش موردنیاز از آموختن مورد غیر ضروری جلوگیری شود. بنابراین تحصیل نهم‌مانان در استیوهای ورزشی را می‌توان یکی از راهکارهای استفاده‌ی بهینه از فرصت ادامه آموزش عالی نهم‌مانان علاقه‌مند به تحصیل و اعضای فرصت‌های مناسب به آنان در نظر داشت ضمن آنکه فرصت‌های کافی را برای سایر پذیرفته‌شدگان تربیت دبیر و آزاد دانشگاه‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی فراهم آورد.

کتابنامه

۱. واحد آموزش کمیته ملی بسکتبال، رونما ادامه تحصیل قهرمانان ورزشی در رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران، تهریه بسکتبال، ۱۳۷۹، سال هشتم، شماره ۲، ص ۱۱۵.
۲. برابری‌زاده شکوه و همچنین فرهادی‌زاده بررسی وضعیت تحصیلی ورزشکاران شرکت کننده در چهارمین المپیاد فرهنگی ورزشی دانش آموزان دختر مناطق مختلف تحصیلی راهدانی و متوسطه سراسر کشور، ۱۳۷۵، اداره کل تربیت بدنی آموزش و پرورش، تهران، ۱۳۷۶.
۳. سلامت‌منش، ماشاءالله، رابطه بین آمادگی حرکتی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر کلاس‌های اول دبیرستان‌های عادی و نمونه شهرستان بستان «پایان‌نامه توده‌نگار رشته دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران، ۱۳۷۰».
۴. سلیمانی، ناصر؛ ارتباط میان توانمندی‌های حرکتی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۳.
5. Akkel, K.V.. *Athletic Participation and Academic Achievement of Athletes*. In: L.Jnst for Sport and Human Performance, 1995.
6. Bectter. B.P.. *The Influence of Interscholastic Athletics on the Academic*

- Achievement and Social Behavior of Selected Eighth-Grade at Hawthorne Junior High School.* 1974.
7. Whitley, R.L. Pressley, J.S., *A Comparison of the Educational Performances of Athletes and Non-Athletes in 133 North Carolina high schools.* National Forum Journals. Home Page. 2000.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی